

Vraag nr. 5
van 16 oktober 2000
van de heer ANDRE-EMIEL BOGAERT

Wetenschappelijk basisonderzoek – Organisatie middelenbeheer

In de Beleidsnota Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004 kondigde de minister aan dat zou worden onderzocht wat de meest geschikte organisatorische structuur is voor het beheer van de middelen voor basisonderzoek.

Aangezien zowel de specialisatiebeurzen als de onderzoeksmandaten die het Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT) thans beheert, gericht zijn op basisonderzoek, zou het beheer ervan worden toevertrouwd aan de instantie die de projecten voor basisonderzoek financiert. (*Stuk 151 (1999-2000) – Nr. 1 – red.*)

1. Wat is de stand van zaken in het onderzoek naar de meest geschikte organisatorische structuur voor het beheer van middelen voor het basisonderzoek ?
2. Welke instantie zou de projecten voor het basisonderzoek financieren ?

Antwoord

Voor de opmaak van de Beleidsnota Wetenschaps- en Technologiebeleid 2000-2004 en ook de Beleidsbrief Wetenschaps- en Technologisch Innovatiebeleid 2000-2001 werd uitgegaan van de finaliteit van het onderzoek. Zo werd een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het onderzoek dat gebeurt op initiatief van de onderzoeker (het zogenoemde fundamenteel onderzoek), het generisch basisonderzoek en het onderzoek met economische finaliteit.

De beleidsmatige aanpak voor elk van deze categorieën verschilt per definitie grondig.

Het initiatief van de eerste categorie is in handen van de vorser. In de beleidsnota wordt het aldus verwoord : "Grensverleggend onderzoek dat gedreven wordt door de nieuwsgierigheid van de onderzoekers zelf levert in de eerste plaats nieuwe inzichten over de mens en zijn omgeving op. Zij hebben vaak een eerder maatschappelijke en culturele waarde dan een economische. Voor het ondersteunen van dergelijk onderzoekswerk functioneert het marktmechanisme dat op korte termijn toegevoegde waarde wil genereren, zeer gebrekkig of zelfs helemaal niet."

Wat het onderzoek met economische finaliteit betreft, ligt het initiatief in handen van de bedrijven zelf, of is de economische realiteit bepalend. "Het technologische onderzoek dat vooral in de bedrijven wordt verricht, beoogt concrete problemen op korte termijn op te lossen om de bestaande producten, processen en diensten te verbeteren en er nieuwe te ontwikkelen. In Vlaanderen vormt het IWT het enige financieringskanaal om dit type onderzoek te ondersteunen.

Daarnaast is er ook nood aan basisonderzoek dat op middellange termijn zijn vruchten zal afwerpen. Kenmerkend hiervoor is dat de resultaten generisch zijn en in meer dan één toepassing kunnen worden aangewend. In een beleid dat gericht is op duurzame en harmonieuze ontwikkeling, is het essentieel dat er geïnvesteerd wordt in technologieën en in kennis die op middellange termijn (4 tot 5 jaar) oplossingen bieden voor economische of maatschappelijke problemen, of die duurzame alternatieven aanbieden voor de aanpak van vandaag."

De Vlaamse overheid beschikt over meerdere kanalen om het basisonderzoek te financieren. Zo is het beheer van de specialisatiebeurzen, het projectmatig onderzoek dat wordt uitgevoerd in de hogescholen (HOBU-fonds) en het programma voor generisch basisonderzoek aan de universiteiten (het vroegere STWW) toevertrouwd aan het IWT. Het beleid inzake de onderzoeksinstellingen is gesitueerd bij de administratie. (*HOBU : hoger onderwijs buiten de universiteit ; STWW : Strategische Technologieën voor Welvaart en Welzijn – red.*)

In het ideale scenario zou het beheer van het geheel van het basisonderzoek aan een specifieke structuur kunnen worden toevertrouwd. Op dat moment zou het uitwerken van synergieën ook beter realiseerbaar zijn. In Vlaanderen is momenteel geen structuur voorhanden die deze opdracht kan uitvoeren. Twee denkpistes dienen zich aan : de aanpassing van een bestaande structuur, zodat de opdracht van één van de bestaande instellingen wordt verbreed, of het opstarten van een nieuwe gedecentraliseerde structuur die verantwoordelijk is voor het beheer en de financiering van het basisonderzoek.

De hervorming van de Vlaamse overheid, volgens de principes in de "verklaring van Leuven", doorkruist de plannen inzake de hervorming van de administratieve structuren die instaan voor het wetenschapsbeleid in Vlaanderen. Beide operaties staan immers niet los van elkaar en dienen op elkaar te worden afgestemd. De hervorming van het generisch basisonderzoek is slechts één, maar een

belangrijk onderdeel in dit geheel. Problemen met de taakafbakening en bevoegdheidsverdeling inzake wetenschapsbeleid tussen de Vlaamse actoren zijn belangrijk en zijn ook niet enkel gesitueerd op het niveau van het generisch basisonderzoek.

Aangezien tegen het einde van dit jaar de concrete plannen met betrekking tot de bestuurlijke hervorming van de Vlaamse overheid worden verwacht, is het te vroeg om nu reeds een uitspraak te doen over de instantie die zal worden aangesteld voor het beheer van het basisonderzoek.